

Comenius, F. A.: *Eruditionis
scholasticæ pars prima. Ve-
stibulum ...* Lőcse 1657.

NYELVEKNEK
TORNATZABAN
I.

Hivatal.

- J**övel Gyermekek,
 2. Szóllok te veled szükséges dologról, minde-
nekfelett
 3. Szólly: meg-hallom.
 4. Akarszé Böltsé lenni?
 5. Mitsoda az. Böltsé lenni?
 6. Erteni mindenekeket; és igazán Tselekedni mia-
denekeket; és igazán Szóllani mindenekekről.
 7. Akarok; de ki adgya azt énnékem.
 8. Az Isten és a' Társalkodás, az élő és holt Böltsék-
 9. Mitsoda élőekkel? a' Tanítókkal (kel
 10. Es mitsoda Hóltakkal?
 11. Azokkal a' kik mi előttünk éltenek, s' még is
szólnak mi-velünk a' Könyvekben.
 12. Elégé az? Elég.
 13. Tsak Istennek Könyörögj, a' Tanítónak en-
gedgy; a' Könyveket szereffed.
-
14. De hogy meg-értted, azokat a' Böltséket
-
15. Tanuljad a' beszédet, mellyen irtanak
-
16. Tudni-illik a' Deák Nyelvet,
-
17. A' melly szép, és közönséges a' népeknél s' tú-
-
- dófokat télszen.

18. *Ki tanít meg engemet arra?*
 19. En, Isten segítségével;
 20. Könnyű úton pedig, a' mely három részre öfzol,
 21. Az elsőben részszük. Ie, annak minden *Funda-*
mentomit
 22. A' Másodikban fel. emeljük annak egész szük-
 séges *Alkotmányát.*
 23. Az Harmadikban hozzá adgyuk minden némű
Ekeségét.
-
24. Amaz Elsőt végezzük-el ebben az első Köny-
 vetskében.
 25. A' mellyet most véfz Kezdedben a' melly *Nyelv-*
nek TOR NATZ A NAK mondatik;
 26. A' Második el-végeztetik, a' leg-közlebb kö-
 vetkező Könyvben,
 27. Melly *Nyelvnek AITAI A NAK* neve-
 zetik.
 28. A' Harmadik a' harmadik (Könyvben),
 29. Mellyet hívunk *Nyelvnek PITVAR A NAK*
-
30. Es innét bortsátlak tégedet a' *Könyv-íróknak*
PALOTA JORBAN,
 31. Azaz, a' böltsen írt Könyvekhez,
 32. hogy te. is légy bölts, okos, ékesen szólló.
-
33. E' dolognak nehéz vólta el ne ijeltszen tégedet
 34. A' kikiván (tudni) mindenedet meg. fog az;
 35. Ha a' Kezdede nehéz,
 36. A' Közepé könnyű léfzen,
 37. S' Vég. gyönyörű léfzes.
 38. A' ki jól meg-külömbözteti a' dolgokat, jól
 tanít.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
 Növevénykapló
 1853. évi 10. 866. sz.

39. Es

39. Es a' ki jól rá figyelmezt; jól tanul: ez nem tsal-
 40. Notza fogj hozzá, Isten nevében. (meg.)

I I.

Dolgoknak Osztása.

41. *MINDENNEK, VALAMINEK, SEMMINEK* vagyon *Nevek*
 42. A' Minden: Isten, Világ, Ember.
 43. A' Valami: Dolog, módgya (a' dolognak)
 Meztgás.
 44. A' dolgokban vagyon: Egész, Rész, Fogyatkozás.
 45. a' Mozgásban vagyon: Szerző ok, Erő, Efzköz.
 46. a' Rész: Fél, Darab, Morla.
 47. az Egészben vagyon: Kezdet, Közép, Vég.
 Rend, Idő, Hely.
 48. a' Rendszerben vagyon: Szám, Mérték, Font.
 49. az Időben vagyon: Szem. pillantás, Kéfedő-
 lem, Ora, Nap, Hét, Holnap, Esztendő, Száz-
 esztendő, örök Idő.
 50. a' Napban vagyon: Reggel, Dél, Este: Est-
 hajnal, Estszaka, Hajnal.
 51. az Esztendőben vagyon: Tavasz, Nyár, Ősz, Tél.
 52. a' Helyben vagyon: Tágasság, Tavuly. létel,
 Határ, és e' világnak négy része.
 53. a' Dolognak eredeti: Természet, Mefterség,
 Történet.
 54. a' Dolog: Test, Lelki állat, Al. ortza,
 55. a' Testben vagyon: Matéria, Forma, Felső. szín,
 56. a' Lelki állat: Ember lelke, Angyal, Ördög,
 a' kiknek lakó helyek: Az Elterő állats az Eg. a'
 Pokol.

42

57. Az

57. *Az Eltétő állatok:* Tűz, Levegő ég, Viz, Föld.
 58. *az Egben vannak:* Egi rühdöklő állatok. *a'* mellyektől származik: Meleg és Hideg, Hó és Fagy.
 59. *az Egi rühdöklő állatok:* Nap, Hold, Tsillag.
 60. *a' Napban vagyon:* Világosság, Sugar, Fényesség. *Fényesség nélkül vagyon:* az Arnyék, Homály, Sötétség.
 61. *a' Tűztől vagyon:* Szikra, Láng, Füst és Korom. *a' Tűzben vagyon:* Tüzes ülzög, Eleven-szén, Sarátnak. *a' Tűz után marad:* Füsttől ülzög, Holt szén, Hamu.
-
62. *a' Levegő égben vagyon:* Szél, Napkeleti-szél, Déli-szél, Nap-nyugoti-szél, Eszaki-szél. *Ismét:* Pára, Köd, Fölköd, Szivárvány.
 63. *a' Fölköböljő:* Eső, Hó, Jég-eső, Harmat, Zuzmaráz, Maunz, Villámás, Meny-dörgés, Meny-kü.
 64. *a' FOLYÓ viz:* Forrás, Kút-fő, Parak, Kerengő folyó viz, Nagyfolyó viz, Sebeffen folyó viz.
 65. *az Alló viz:* Láp, állótó, folydogalótó, Tenger
 66. *a' Folyó vizben vagyon:* Folyamat, Fenék, Örvény, *avagy* Gázló.
 67. *a' Tengerben vagyon:* Hab, Habzás, Mélység, *avagy* Sziget.
 68. *a' Vizből léfszen:* Tsöp, Buborék, Tajték, Jég.
 69. *a' Viz mellett vagyo:* Szél, Viz part, Tenger part.
-
70. *a' Földben vagyon:* üreg. *a' Föld felett:* Hegy, Völgy, Mező.
 71. *a' Mezőben vagyon:* Göröngy, Domb, Halom.

72. *a' Uizenyős föld:* Seppedék, Motsár, Híg-sár.
a' Száraz föld: Rög, *avagy* Por,
 73. *a' Föld:* Agyag, Fejér Créta, vörös Créta.
 74. *a' Földből való:* Földben termes állat, Földből ki-nőtt zöldellő állat, Lelkes állat.
-
75. *a' Földben Termett állat:* El-olvadható állat, Ertz nem, Kő.
 76. *El-olvadható állat:* Só, Témfo, Salétrum, Kén-kő, Gálicz-kő, Gyanta.
 77. *az Ertz nem:* Fekete ón, Fejér ón, Vas: Réz, Arany, Ezüst, Kén-eső. (dog.
 78. *Tsinált Ertz nemek:* Atzél, Velenteziréz, Bá-
 79. *a' Kő:* Fövény, Porhanyó kő, Kővets, Öreg kő, Kova, Fén.kő: Márvány-kő, Magnes, Drága kő.
 80. *a' Drága kővek:* Gyémánt, Saphir, Rubint, Smaragd, Jáspis &c.
 81. *a' Drága kővekhez hasonlók:* üveg, Tschgyémánt, Gyöngy, Kláris.
-
82. *a' Földből ki-nőtt Zöldellő állat, avagy Plánta* Fű, Tsemete, Elő fa. *Ismét:* Gomba.
 83. *az Elő fában vagyon:* Gyökér, Törő, Agak.
 84. *a' Törőkben:* Fa-héj, Fa-hártya, Fa-széki: *az Agban:* Zöldág, Fa-levél, Virág, Gyümölcs.
-
85. *a' Fű:* Páfit, Kerti-vetemény, Gabona.
 86. *a' Páfit:* Moh, Tsilán, Lapu, &c.
 87. *a' Kerti vetemények, avagy igen levelek:* mint a' Káposzta, Saláta, Torma &c. *avagy gyümölcsözök:* mint az Ugoroka, Tök, Görög dinnye; *avagy Magzók:* mint a' Mák, Anis, Kőmény; *avagy Nagygyökerek:* mint a' Répa,

- Sárga répa, Retek, Vöröshagyma, Fokhagyma,
Pár-hagyma.
88. a' *Gabonák*: Hüvelykes vetemények, Fejes ve-
temények.
89. a' *Hüvelykes veteményben vagyon*: Szár, Hü-
velyk, a' *mellyek*: Bab, Borló, Lentse, Lednek,
Bogoly borló
90. a' *Fejes veteményben vagyon*: Szár és Gabona
fő, avagy Bojt.
91. a' *Kalászos gabona*: Buza, Ros, Arpa, Czirok
&c. *Bojtos gabona*: Zab, Köles, Tatarka, Tö-
rök buza, Riskáfa.
92. a' *Gabona főben vagyon*: Mag, Polyva, Kalász;
a' *Fejes vetemények között találhatik*: Konkoly,
Taktácz &c.
-
93. a' *Földi tsemetek*: Mogyoró-fa, Bodza-fa,
Rosa, Szőlő-tő, Tsipke-bokor, Tővis-bokor,
és a' *tővis-bokorban*: Tővis.
94. a' *Vízi tsemetek*: Káka, Gyékény, Nád.
95. az *Apro tsemetek*: Bogáts-koró, Sállya, Ru-
ta, &c.
96. *Elő fák*: Hárs-fa, Füz-fa, Eger-fa, Bik fa,
Nyír-fa, Fenyő-fa, Jegenyé-fa; a' *mellyekből*
isöpög: Matska-méz, Mezga, Szurok. a' *Tőgy-*
fa Makkokatterem
97. az *Elő-fáknac gyümöltei*: Lágy haju gyü-
mölt. Kemény haju gyümölt. Apro gyümölt.
98. a' *Lágy haju gyümöltök*: Alma, Körte, Fi-
ge: Baratzk, Szilva, Tseresznye, &c.
99. a' *Kemény haju gyümöltök*: Mogyoro, Olafa
dió, Gelztenye &c.

100. az *Apro gyümöltök*: Szederj, Olaj gyü-
mölt, Eperj &c.

101. a' *Gyümöltben vagyon*: Szár, Héj, Hufos-
bél, Mag-béli.

102. az *Erdő*: Berek, Liget, Csere.

103. a' *LELKES ALLATBAN* vagyon:
Elet, Erzekenség, Mozgás, és Nemzésnek kü-
lömböge. a' *Nemzésnek külömbögeben va-*
gyon: Him és Nőstény, és ezektől Fajzat.

104. a' *Lelkes állat*: FEREG, APRO LELKES
ALLAT, CSVSZO ALLAT, MADAR, HAL,
NEGYPALV ALLAT.

105. a' *Féreg*: Giliszta, Nadály, Hernyó, Moly,
Szú &c.

106. az *Apro lelkes állat*: Terü, Serke, Balha, Pa-
latzka, Hangya, Pók, Vízi-pók, Scorpio.

107. *Tűszó állatok*: Vízi-kigyó, Sárkány, Gyék,
&c. a' *mellyekben vagyon*: Méreg.

108. a' *MADARBAN* vagyon: Toll és pelyh:
Szárny és Fark: Orr és Begy. a' *Madárnisz*
Fétzek, Tojomány, Csirke.

109. a' *Házi madarak*: Kakas, Tyúk, Kappan:
Rétze, Lud, Hattyu, Páva, Galamb.

110. a' *Ház körül való madarak*: Veréb, Fetske,
Szarka: Szajko, Varjú, Golya.

111. a' *Mezei madarak*: Patsirta, Fűrj, Fogoly-
madár: Tuzok, Daru &c.

112. az *Erdeiék*: Császár madara, Fárszán, Fu:
Huros madár, Seregély, Rigo: Kakuk, Gerli-
tze, Babuk.

113. az Eneklők: Filemile, Tengelit, Sármány, Pinty, Páris &c.
114. a' Ragadozó madarak: Sas, Héja, Saskeselyő, Ölyv, Solyom, Karoly, Hollo.
115. a' Vizi madarak: Szártsa, Buvár &c. a' vizek körül repősök: Gém, Gödény, Barázda, billegető.
116. Ejeli madarak: Bagoly, Huhogató bagoly, Denevér.
117. Apro Szárnyas állatok: Szunyog, Légy, Méh, Darás, Ló-darás. Ismét: Lepke, Cserebogár, Szarvasbogár, Sáska, Mezei pürrösök, Házi pürrösök.
118. az Halban vagyon: Haj, Szárny, Kopoltó.
119. a' Folyó vizi halak: Fejér keszeg, Sigér, Csuka, Potyka, Angolna &c. Tengeriek: Hering, Csethal &c.
120. Hasonlók a' halakhoz: a' Rák, Tekenőstsi-ga, Ostriga: Tekergőstsi-ga, és Csik.
-
121. a' NEGY LABU ALLAT avagy Apró barom, és öreg barom; avagy Vad és Fenebész. a' Mellyekben vannak Szőrösök, avagy Fürtök avagy Gyapju, avagy Serték: és a' fajzásért Méh, Tölgy, Cset.
122. az Apro barmok: Tehén, Bika, Bernyu, Juh, Kos, Bárány és Örü: Nőstény Ketske, Bak, Gödölye, és Ketske bak: Diszno, Süldő, Kan, és Artány.
123. az öreg barmok: Ló, Ökör, Szamár, Őszvér, Teve, Elefánt. a' Lóban vagyon: Sörény, Fark, Kőröm.

124. az

124. az öreg vadak, kiknek szarvok és barlangjok vagyon: Bial, Belin, Szarvas, Vad-ketske.
125. az Apro vadak kik agyarkodók és körmösök, s' lyukokban laknak: Rók, Nyúl, űrg, Majom, űlái-zó, Evet, Vakondok, űgér. Es háziak: Bó és Matska.
126. Kegyetlen vadak: Orofzlán, Tigris, Párdutz, Medve, Farkas, Vad kan.
120. Vizi állat: Hod és Vidra. Ismét Béka, Tekenősbéka,
128. az Ember idejére nézve; Csetemő, Gyermek, Fel-ferdült: Iffiu, Meg-állapodott idejű, Vén: Leányka, Szűzleány, Afaszony, Vénafaszony.
129. a' Testnek tagjai: Fő, Derék, s' ezen kívül való tagok.
130. a' Főben: Fő-tető, Hajak. az Artzullatbá: Homlok, Szemek, Orr; Vakszemek, Szemheja, Fülel, Száj, Ajakak, All.
131. a' Szemben: Szem fény, szem héj, szem szőr. a' Szem felett: Szömöldök: a' Szem végiből Könyvek tordulnak ki.
132. az Orrban vannak, Orrlyukak: a' Szájban; Pofa, Szájodva, Nyelv, Iny, Toroklat.
133. a' Nyakban; Torok és Nyakizirt.
134. a' Testnek derekában vagyon; Mely, Has, Hát, tullya, Oldalak. a' Hasban; Köldök, a' Hátban; Vállak, Hát, Tomporok, Alfel.
135. a' Derékon kívül való tagok; Kezek és Lábak.
136. a' Kéznek részei: Kar, Könyök, Ököl: Tenyér és Marok: Ujjak és Hüvelyk. a' Kar alatt pedig, Honaly.

a 5

137.

137. az *Újak* részei; Izetske, Bökös, Köröm.
138. a' *Lábnak* részei; Forgótsont és Czomb; Térd és Térd hajlás; Láb és Láb ikra: Boka és Talp.
139. a' *Talpnak* részei: Sark, Feneke, Újak, Láb-hivelyk.
140. a' *Főnek* tsontjai: Agy kaponya, Ortza tsont, Al. kaptzak, Fogak.
141. a' *Deréknek* tsontjai: Melytsont, Váll, Lapotzkák, Hát gerintz, Oldal tsontok, Kereszt tsont.
142. a' *Tsontokban* vagyon: Velő; a' *Tsontok* körül vannak Hártzak; a' *tsontok* között Puzogó.
-
143. a' *Testben* való *busós* részek: Temérdek hus, Belső Öregrészek, Csatornás részek.
144. a' *Belső* Öregrészek: a' *Főben* Agy velő; az *Melyben*, Szív és Tüdő; a' *Hasban*, Gyomor, Máj, Epe, Lép, Vesék, Hojag.
145. a' *Csatornás* részek: a' *lehelletért* való a' gége; az *eledelért* való, Torok, Öreg bél és apró bél a' hasban; a' *nedvességéért* való az Erek, Elterei, Inak; a' *mellyekben* vagyon, Vér, Takony, Sár.
146. az *Eledelnek* kévánása Ehség és Szomjúság; a' *Kelletnél* több *eledelnek* süprje, Nyál, Píszok, Veritek: Hügy és Ganéj.
-
147. *Meg* EREZTETIK: a' Szín, Hang, Szag, Iz: Gyönyörűség vagy Fájdalom. mikor az *Erzekenségek* nyugosznak: Alom és Almodozás vagyon.
-
148. az *ELMEBEN* vagyon: Okosfág, Akarat, Vágyakodás.
149. az *Okosfágtul* jönnek: Gyors okoskodás, Ertelem, Emlékezet.
150. az *Akarattul* vannak Indulatok: Szeretet, avagy Gyűlölség: Öröme avagy Szomorúság: Remétség avagy Pélelem, Kedv avagy Harag: Buzgóság vagy Unalom.
151. a' *Vágyakodástul* vagyon: Negédség, Bátorság, Vakmerőség, Megbánás.
-
152. a' *Testben* való *fogyatkozások*: Jegy, Morsok Csomó: Csapás, Seb, Fekély.
153. a' *Bőrön* való *Bélyeg*: Szeplő, Apro szeplő; Csomók: Szömöltső, Gilyva, Púp.
154. a' *Csapástul* vagyon: Verés hely, Kétség, Dagadás: a' *Sebtül* Alut vér, Seb hely.
155. a' *Fekélyben* vagyon: Véres genyetség, Erte genyetség, Ev, Völgy. a' *Fekélycsikék*: Fekedék, Kelés, Bobortso, Orbántz.
156. a' *Belső* nyavalyák: Horut, Hideglelés, Köszáraz betegség, Viz kország, Dühödés &c.
157. a' *Ragadó* fekély: Vízkereteg, Belpoklofság, Iny rothadás, Dög halál &c.
158. a' *Cruda*; Oriás, Törpe &c.
159. a' *Paraszt embernek* vagyon: Kerte, Szántó föld, Legelő mezei, Réte, Majora.
160. a' *Kert körül* vagyon: Töltés, Palánk, Sövény; és a' *Sövényben*: Karók, Veszélyök, a' *Kertész* eszközei: Kapa, Lapát, Kétágu kapa.
161. a' *Mezőben* vagyon: Eke, Barázda, Borona: Mag, Vetemény, Aratás; az *Aratás* után: Sárló, Kéve kötél; az *Aratás* után: Tarló, Ártag.

162. *a' Réten nő: Széna és Sarju; a' mellyekhez valók: Kasza, Gereblye, Villa.*
163. *a' Majorban vagyon: Csűr, Pajta, Abrak; és a' Csűrben: Cséplő, Polyva, Szalma*
164. *a' Pajta, Ifálló, Akol, Dízeből. a' Pajtában pedig: Játzol, Saraglya, Válu.*
165. *a' Tyukokban vagyon; Ganéj, Szémét, Szálkák, tyúk lábára akadózó nyüg, Ganéj verem.*
166. *a' Pásztorinak vagyon: Nyája, Bottya, Ostrom, Táskája. Es az apró baromtul véfzen: Tejet, Vajat, Sajtot,*
167. *a' Méhkasban vagyon: Raj méh, mellytinnál lépes mézet és viaszt.*
-
168. *a' Malomban vagyon: Liszt, Körpa, sák. a' Száraz malomban: Köllü és törője. és innét; Pép és Lisztkáfa.*
169. *a' Sütőnél: Szita, Dagasztó tekenő, Tészta: Sütő kementze, Kenyér, Semlye, és a' kenyérben; Héja és Béli.*
-
170. *a' Halásznál vagyon: Horog, Etető, Varfa, Háló, meritő háló.*
171. *a' Madarásznál; Pozna, Lép, Sip, Tör, Egedel, Kalitka.*
172. *a' Vadásznál: Vadász hálók, Ifápok, Vadász dárdá, Verem &c.*
173. *a' Mészárosnál; Hurka, Sódor, Szalonna, Sír, Fagyú.*
174. *a' Szakátsnál; Főtt étek, Lév, fű. szerfám: a' fű szerfám: Bors, Gyömbér, Sáfrány, Nád méz, Etzet.*
-
175. *a' Konyha eszköz; üst, Vés fazék, Tálarska, Nyárs, Rostély, Serpenyő: Lév szűrő, Tál, és öbör*
-
176. *az Ital: Bor, Ser, Mézser, és más részegítő italok.*
177. *a' Szőlőben vagyon; Szőlő, Szőlővasfűző, Szőlő levél, Két agu kapa, Sajtó,*
178. *a' Szőlőből léfzen; Must: a' Törkölyből; Lőre. a' Söprőből, Eget bor; a' Szaladból és Komloból Ser.*
-
179. *a' Régiék öltözete volt: Csuklya, Szukmány, Telekes batskor.*
180. *Most az ember feiénc fődete: Süveg, Cseh süveg, Fő ködő &c. a' Testénc fődete; tuga Nadrág, Szorító köntös avagy Dolmány; Felső ruha, Palást avagy Suba. a' Lábánc fődete: Czipellősek avagy Saruk.*
181. *a' Szorító köntösben vannak: Ujak, Ruhallya, és Kaptok; avagy Gombotskák, Szalak tizjak, Kö. ölékek.*
-
182. *a' Fonónál vagyon: Len avagy Kender; Pozdorja és Csöppü. Ismét, Gufaly és Orsó; Fonál és Gombolyag.*
183. *a' Takátshoz vitetik: Fót fonal: a' Takátsul visszavitetik, Vátlon; a' mellyből léfzen, Isg, Gallér, Keszkenő.*
184. *a' Szabónál, Polztó, Olló, Tű, Gyűfű. az Ruhában vagyon; Varrás, Sinor avagy Rojt, Prém és Ally; Rántz és Kebél.*
185. *a' Vargánál: Bőr, Arr, Sertés fonal, Kaptak a' Szótsnél; Béliéneck való bőr, Ködmen.*

186. a' Lakóhelyekrégen; Barlang, Sátor, Kunnyó az után: Kalyiba, Ház, Palota.
187. az *Atsnál*: Fejze, Bárd, Furó és Fűrész. Fal, Lécz, Deszkák; és a' *fából*: Forgáts, Fűrészpor, a' *fábanpenig*, Lyuk.
188. a' *Kő. faragonál*: Csapó finór, Igyenés mérték, Szegeler mérték; Cirkalom, Véső, Sulyok a' *Kő. művesnél*. Téglák, Mész, Kő fal.
189. az *Épületben* *vagyon*, Fundamentom, Fal, Padlás, (Ház hája) Szegek és Kötések; Orlópók és Támaszok: a' *mellyek hale-dőlnek*, léfesz, Omlás.
190. az *Ajtóban*; Ajtófélek, Küszöb, Felső küszöb.
191. az *Ajtódeszkában*: Sarkak, Zár, Retesz, Lántz, Lakar, Kóts.
192. az *Ablakban*: Rostély *avagy* Farostély, a' *Héjazatban*; Cserepek *avagy* Síndelyek, *avagy* Ormozat.
193. a' *Záros helyben*: Pádimentom és Menyezeti; a' *Menyezeten*, Gerendák és Bólt.
194. a' *Háznak részei*: Udvar, Pitvar, Szob; Kamora, Konyha, Elés ház, Kémény, Tűz hely, Kementz; Folyosó, Eresz, Torony. Grádits *avagy* Lajtorják.
195. a' *Fazaknál* *vagyon*, Fazék, Csupor, és egyéb fűles edények: és *ha ezeket romlanak*, lézen Cserép.
196. a' *Kovácsnál* *vagyon*; Fuvó, Fogó, üllő, Szalák: Pléh, Islóg, Reizelő.
197. az *Örvösnél*, Gyűrű, arany lántz, Kőves marha.
198. a' *Székény minálónál*: Gyalu, Enyv, Ertseleske; Láda, Iskatulya, Székény.
199. a' *Bodnárnál*; Csöbrök és Hordók: a' *Hordóbanpenig*; Fenek, Falak, Abrontsok. a' *Kötélverőnél*; Kötél, Iffráng.
200. az *Útonjárónál*; Köpönyeg, Bot, Malha; Tarfoly, Erizény, Seb, *Előtte* *vagyon*: Útonjárás, út *avagy* öfvény: *avagy* csak Kerekvágás, *avagy* Lab nyom. Kő ütötte: Uti társ, *avagy* Tolvaj, *avagy* Akadály *önéki* *való*: az Vendég fogadó, *avagy* Kortsoma, a' *holott* a' Vendég a' *Gazdához* *még* *gyen*.
201. a' *Lovasnál* *vagyon*: Zabola, Fékemlő, Kötőfék; Nyereg, Kengyel, Sarkantyuk: néha; Pokrotz, Nemez és Turba.
202. a' *Kocsinál* *vagyon*: Szán *avagy* Szekér; Rosta és Vakaró: Gyepő és Ostor.
203. a' *Székérben* *vagyon*: Rúd, Járom, Tengelek, Kerekék: a' *Kerekében*, Kerekagy, Kűlök, Kerekéltalp.
204. a' *Székér* *avagy* két kerekű Székér; *avagy* gézfűvágású Székér; *avagy* Kotsi, *avagy* Hintó.
205. a' *Víz földön* *vagyon*; Híd, Palló, Hidas: Szálhajó, Csonak, Hajó.
206. a' *Hajó részei*; Hajó orra, Hajó fara; Hajó feneké és fűdele: Vitorla és Evező, *avagy* Csákllya és Kormány.
207. a' *Hajóban* *vannak*: Hajók, Moslék helye és Csömör. a' *Hajó veszteg áll* a' Révben; *avagy* a' *meg-álló helyen* a' Vas-matskán.
- 208: a' *Mester embernél* *vagyon*: Terhes állat és

- Emelő eszköz. az *Emelő eszköz*: Vonó tsiga.
Emelő rúd, (ék) Sulyok, Sajró.
209. a' *Terh hordozónál*: Nyakban vető köté.
Talvig, Rudak.
210. a' *Förödő házban*: Tekenő, Lúg, Szappan
Spongia, Fűsű, Borotva, olló: a' *mellyekkel me-*
igazittatik: az üstök.
211. a' *Lágy fekvésre való*: a' Nyoszolya, Agy-
Bölső; Párna, Lafnak, Gyekény; az *üléfre*
való: a' Pad, Szék, Székre való paplanka.
212. a' *Cremegék*: Béles, Czipó, Peretz.
213. a' *Szaglast gyönyörködte*; a' Tömjén, Péf-
ma, Kenet, Kozoru &c.
214. *Hallást indít* a' Hang: a' *mellyet szerez ver-*
ve; a' Döb és Harang. *Fel fúva*; a' Tarogató
sip, Trombita, Kürt: *Huroknak zengésével*; a'
a' Citera, Lant, Hegedű.
215. a' *Kép-írónál* vagy; *Festék, Festő etset, Kép-*
festés.
216. a' *Kerekégben* vagy; *Közép és Kerület*:
mint a' Kerekben és a' Golyobisban.
217. a' *Szélességnek* vagy *Hofszúságnak* mér-
tékei: Tenyer, Krasz Sing: Lépés, Öl, mérő-
rúd; Dülő föld, Mértföld &c.
218. a' *Száraz állatoknak* mértékei: Véka, Kö-
ből &c. *Híg állatoknak* mértékei *pszig*: Kon-
dér, Vödör, Hordó.
219. a' *Nebéz állatoknak* mértékei a' *függő mér-*
tékben: Dragma, Fél ló, Lót, Font, Mása.
220. az *Időnek* mértéke; Ora.
221. a' *Könyvben* vagy; *Hártya* vagy *Papirosa*
a' *Papirosnak* részei; Arkus, Kontz, Kötés.
222. a' *Könyvek részei*; *Levelek, levélnek olda-*
lai. *Karéja*: az *Írás részei*: Vers, Szó, Bötük;
a' *Bötük részei*: Pont, Línea, Teteje.
223. az *Írónál* vagy; *Réz penna, avagy Toll*;
Penna tsinaló kes és Lineálé. a' *Tolban*: Szá-
ra és Orra.
224. az *Oskolában* a' *Tanítóért* vagy; a' *Tani-*
tó szék; a' *Tanítványért*, *Alatson szék*: és *Tá-*
bla, *avagy Jegyző könyv* &c.
225. a' *Tanítási fenjitékben* vannak: *Példa, Pa-*
rantsolat, Követes: *Vétek, Feddés, Meg-job-*
bitás: *Szorgalmatosság, Henyelés, (Hivalko-*
dás) Tenyer ütő lapotzka.
226. a' *Házi társaságban* vagy; *Ur és Szólga,*
Afzizony és Szólgáló: *Gazda és Szólga, avagy*
Seller; *Munkás*; *Elés, Bér.*
227. a' *Tisélédet el-kezdik*: a' *Völegény és Jegyes*;
Jegy ruha és Menyeköz; *Férj és Feleség, Há-*
zas tárfok.
228. a' *Ház népben* vannak: *Szülék és Magza-*
tok, *Atyafiak, Nénék és Hugok*; a' *honnan ter-*
jed: *Nemzettség és egy egész Nemzettség.*
229. a' *Rokonságban* vannak: *Atya és Anya*; *Fiu*
és Leány; *Nagy atya és Nagy anya*, *Unoka fiu*
és Unoka leány: *Atyám bátya és Atyám nén-*
nye; *Anyám bátya és Anyám nénye.*
230. a' *Sogorságban* vannak; *Mostoha atya és Mo-*
stoha fiu: *Mostoha anya, és Mostoha leány*; *I-*
pam és Vöm, Napam és Menyem.
231. a' *Halál után marad*: *Özveggy fét fiu, avagy*

- Özvegy afiszony, és örökös árva; Tútor és K
ded árva.
232. a' Polgári társaságban vagyon; Edgyütt
kás, Kereskedés, Igazgatás.
233. Sokaknak edgyüttlakások: Falu, Mező vár;
Kerített város: Birodalom, Tartomány, Orszá
és Határ: Haza és Szokás.
234. a' Kerített város körül: Kő-falak, Sántz, A
rok, Kapuk.
235. a' Kerített Városban: Házak, Utza, Piacz; T
nás ház, Vár, Kastély.
236. az Utzán: Kút: és a' Kútnál; Kút káva, K
gém, Merítő edény, Válu.
237. a' Patikában: Mosár és Mosártörő: Sz
lentze, Iskatulya, Kosár.
238. minden Dologban vagyon; Czél, Eszköz, A
kalmazás: Dolog kezdő, Segető, Akadály.
239. a' Kalmárnál találhatik: Arú, Arra, Folyó
pénz; Pénz Fillyér (Batka) Dutka: Sokadaló
Nyereség, Kár: Ravaszság, Aluokság, Csa
lárdság.
240. a' Költsön adónál: Kéz-írás, Zálag, Ufóra.
241. a' Gazdagnál: Gazdagság, Kints, Bujálko
dás. a' Koldusnál: Táska, Toldozott foldo
zott Kőntös.
242. a' Játékban vagyon: Tréfa, Kozzka, Jegye
négy szegű kozzkák (tzinkus), Hartz, Viadal
Fity, Artzul csapás.
243. a' Játék néző helyben láttatik: Leveles szin
Alakos; Comœdia, avagy Tragœdia.
244. a' Vendégség: Földtököm, Ebéd, Osonna
Vatsora.
245. a' Varsoráló házban; Afztal, Rendő, Legye
ző: Kézre víz öntő edény, Mosdó medentze.
246. az Afztalon; Szőnyeg, Abroz, Só tartó:
Tálat, Tányérok, Kalánok.
247. a' Tálakban: Leves, Pép, Falat, és egyéb Et
kek, és Friis étkek.
248. a' Pohár széken: Kanna, Fa palatzk, Pohárok;
Csészék: a' kik mellett áll; a' Pohárnak.
249. Etzaka szolgáltnak: Fáklya, Lámpás, Gyer
tya, Szövértnek.
250. az Igazgatásban vannak: Tiszt-vifelők és
a' Felső hatalom alatt lévők: Igazság és Tör
vény, Hivatal és Tiszt; Vének és Itélet.
251. a' Tiszt-vifelők a' Városban: Polgár, Polgár
mester, Főbiró.
252. az Országban: Császá, Király, Fejedelem
(néha kegyetlen.) a' Kikül tértnek; Gros,
Zászlós U., Nemes ember: és rendeltetnek; Fel
vetett adók, Adók, Vámok, avagy Szabadsá
gok (Privilegiomok.)
253. a' Királyé; Királyi szék, Királyi páltza, Ko
rona: Péoz, Királyi jószág, Kints. Tanátsofok,
Követek, Tolmátsok és Katonák.
254. az Udvarban forognak: Hízelkedő, Tréfás
bolond, Trágár, és ezektől; Káromkodások,
Cséltapságok, Csúfságok.
255. a' Felső hatalom alatt lévők: Főrendek, Nép,
Község.
256. a' Népszatitak: Nemzetségekre és Rendes
sere

- seregekre. a' Község; Polgárookra, Müvesekre, Béresekre.
257. a' Vétek; Bűn avagy Latórság, avagy Czégeres, (Szarvas) vétek: és ezért; Pör és Idézlevél.
258. az Itéletben elő-állanak: a' Fel-pörös, Al-pörös, Biró: Tanu, Prokátor, Kezes.
259. a' Bírónak hatalmában vagyon: Jutalom és Büntetés, Birság avagy Főben járó büntetés, avagy Engedelem.
260. a' Főben járó büntetés: Számkivetés: Tömlőtörz, Ölés.
261. a' Tömlőtörzben: Béko, Csintsér, Szenny.
262. a' Meg-öléshez való; Kard, Kereszt-fa, (most Akasztó fa) Egeréstre való rakásfa.
263. a' Végben vivők; Porolzló, Hohér; Kiknek hatalmuk alá adatik; Lopó, Lator, Bűjös-bájos, Boszorkány, Kurva, néha Martyrom-is.
264. a' Jó avagy gonosz igaz-gatástul szármaszik: Edgyesleg, avagy Háboruság, Békeség avagy Had.
265. az Edgyességben vagyon: Frigy, a' Tárfok és Barátok közösi; Ismét: Segedelem, Vigasztalás, Tiszteffég: Adomány, Ajándék, Kegyelem.
266. a' Háboruságban: Ellenség, Fenyegetés, és Vízszá-vonás, Boszúság, Párt ütés. Bizonyos halál, Nyomoruság.
267. a' Békeségben; Nyugodalom Bátorúság, Bőség. a' Hadban: Zenebona, Bizonytalan halál, Szükség.
268. a' Hadhoz tartoznak; Fegyver, Söld, Elés, Sereg.
269. a' Fegyverek avagy oltalmazók; Sifak, Pántzél, Pais.
270. avagy Távolról ártók; Paritya, Kéz ív, Számfzer. ív, Nyil, Hajító nyil, Hajító dárda: néha Agyu, Puska, Öreg Agyu
271. Közélről ártók; Kopja, Dárda, két tollu Dárda: Hegyestör, Horgas kard, Szablya: Rövid kard, és Handfár, Lántzos bot, Buzgány, Furkó.
272. a' Kardban vagyon: Markolat, El, Hegyi a' Kardhoz való; Hüvely es Szablya szíj.
273. a' Seregben vannak; Válogatott vitézeknek foksága, Lovas sereg, Vitéz, Új vitéz.
274. a' Táborban: Sátorok, Örző, Stráfa (Vigyázó). Frigy avagy Les.
275. a' Hartzban: Jegy és Jel; Kiáltás és Viadal: az után: Futás: Vér ontás, Győzelem.
276. a' Győzelem után: Fosztott marha és Práda: Győzdelmi jel és Győzdelmi pompa. Bizonytslan (Költött hír és Köz hír, Levél hordozó a' Levéllel: avagy Hír mondó az izenetel. Lött dolog avagy Költöt dolog.
277. Így az embernek életében vagyon, Munka avagy Hivolkodás; Jó tselekedet avagy Vétek: Börtület avagy Betstelenség; és innét: Ditsiret avagy Szidalom; Ditsőffég avagy Gyalázat.
278. a' Vallásban vagyon; Isten, Tisztelet, Ahittartótság; Ceremonia (Rend tartás) Szokás, Szimmutatás.

279. az igaz Vallásban; Hit, Szeretet, Remétség, Bőjt, Könyörgés, Alamítsa; Szentgyülekezet, nagy-Sinaz, Titok.
280. a' hamis Vallásban: Bálvány, Kopolna, Bálványosság; Erekenység, Szakadás.
281. a' Templomban; Oltár, Aldozó pap, Aldozat, Prædikáló szék, Prædikáció, Könyvtartó Eneklők &c.
282. az Isten gondviselésében vagyok: Végezés, Sors, Szerentse; Csudálatos dolog, Jöveadó, Iötsuda, Jövendőt mutató jegy: Jövendő, Madár szóból; jövendő; és dolgoknak külömböző változái.
283. Mindeneknek igazgatói: Christus avagy Sátán.
284. Mindeneknek vége: Idvösség avagy Kárhozat; Paraditsom avagy Gehenna (Pokol).

I I I.

A' Dolgoknak Módgjai.

285. MINDENEK, Hatónlók avagy Hasonlatlanok. Mellyet meg-látz ha gondolsz, Kettős dolgokat ellenben, avagy Hármast rendel.
286. VALAMI. Ez avagy Amaz avagy Más. Ugyan azon avagy Külömböző, avagy Ellenkező.
287. a' SEMMI, Semminémű.
288. az ISTE N, örökké való: E' Világ, Ideigvaló: az Ember most Halandó, ezután Halhatatlan.
289. a' DOLOG minémű? Illyen, Egy-modú avagy
- avagy Külömb-külömb-féle; Szép avagy Rút; Hasznos avagy Ártalmas, Egész avagy Fél.
290. a' Mód: Alkalmatos avagy Alkalmatlan.
291. a' Mozdulás; Gyors avagy Késő.
292. az Egész: Epp avagy Szakadozott, avagy Csonka.
293. a' Rész: Nagy avagy Kicsiny.
294. a' Fogatkozás: Külső avagy Belső.
295. a' Rendtől a' dolog, Hanyadik? Első, Közép-ső, Utolsó.
296. az Idő, El-múlt, Jelenvaló, Jövendő. az Dolog az Időtől, Új avagy Ó; Minapi avagy Régi.
297. a' Hely: Tágas avagy Szoros; üres avagy Teljes; Szent avagy Szentségtelen. a' Dolog a' helytől: Közel való avagy Távolvaló.
298. a' Szám; Feles avagy Feletlen. a' Dolgok a' Számtul, Sokak avagy Kevések: Gyakranvalók avagy Ritkák.
299. Hányak? Annyik, ha Egy, léfzen Maga a' vagy Tárlos; ha Kettő, mellyik? Mind kettő avagy Edgyik.
300. Ha valakik; Léfznek, Három avagy Négy avagy Öt, Hat, Hét, Nyolcz, Kilentz, Tíz, Husz, Harmintz, &c. Száz, Ezer.
301. a' Mérték: Egyenlő avagy Egyenetlen. a' Dolog a' Mértéktől Mennyi? Ennyi, Hosszú avagy Rövid: Széles avagy Keskeny; Temédek avagy Vékony; Igen nagy avagy Kisdéd.
302. a' Terb, Nehéz avagy Könnyű.

303. a' Lélek, Jó avagy Gonosz: az Ember le-
ke; Kegyes avagy Istentelen.
304. a' Test: Öreg avagy Kifüled: Darabos avagy
Sima, az űveg; Világos: a' Fa; Sötétes.
305. az Abrázat; Ekes avagy Undok. (orsmány)
306. a' Forma: Kerekded avagy Négy-szegű.
Linea Egyenes avagy Horgas.
307. az Embernek termete; Magas avagy Al-
tson, az Ember természetül; Szörnyű nagy a-
vagy Törpe.
308. a' Dolognak állása: Illendő avagy Illetlen
a' Dolog az állástul; Jobb felől való avagy Bal-
felől való; Le-borult avagy Hanyatt.
309. a' Nap: Innep avagy Köznap.
310. a' Nap: Tiszta avagy Homályos: a' Hólad
Tele avagy Fél: a' Csillag: Alló avagy buj-
doló.
311. az Eg; Fel-ferült avagy Nedves. a' Levegő
gőég: Világos avagy Fölhős. a' Víz: Tiszta
avagy Zavaros: Meleg avagy Hideg, avagy
Lágy meleg.
312. az Eső: Ritka avagy Sűrű: a' Folyó víz:
Mély avagy Csekély.
313. a' Föld: Száraz avagy Nedves; avagy tsak
Vizenyős. a' Rög: Kemény avagy Lágy. az
Szántó föld: Termékeny avagy Sovány. az
Tartomány; Sik avagy Hegyes.
314. az Ertz nem: Tiszta avagy Tisztátalan.
315. a' Fő LDBÖLKI-NÖTTZÖLDEL-
Lő ALLAT, Gyenge avagy Vastag; Zöld
avagy Afelzú.
316. a' Fűszár: Merő avagy Hézag. Erős avagy
Erőtlen.
317. az Elő fa: Alacsony avagy Magas. annak
Fája: Töredékeny avagy Szívós.
318. a' Gyümölcs: Előve erő avagy Későn erő:
Ert avagy Ertelen: Új avagy Fonytat: Seny-
vedt (Poshat) avagy Rothat. a' Kemény héjs
Gyümölcs: Tele avagy üres.
319. a' Bor: Szín bor avagy Vizes bor: Ez idei a-
vagy Elzrendős bor. a' Méz: Szín méz avagy
Sunkolyos.
320. a' LELKES ALLAT: Oktalan avagy
Okos. az Oktalan: Szelid avagy Vad; Hiza-
lalt avagy Még ehető (Hitván)
321. az EMBER: Elő avagy Hólt: az Elő:
Egészes avagy Beteg. az Egészes; Kővér
avagy Östörvér. Ifjú avagy Vén (Ag).
322. a' Személy: Ekes avagy Ektelen: Nemes
avagy Nemtelen: Közönies avagy Magán-
való.
323. a' Tsetemő: Meztelen avagy Ruhás. az If-
jú: Fel-ferdült avagy meg-Allapodott idejű:
a' Férfi: Nőtelen avagy Nős avagy Özvegy.
324. a' Szűlők: Szabadosok avagy Szolgák; Gaz-
dagok avagy Szegények.
325. a' Magzatok: Igaz ágyból való avagy Fat-
tyak; Elők avagy Meg-hóltak.
326. az Anyai: miud Apával Anyával egy avagy
tsak Anyával egy. és Szülemek; Edgycnként
avagy Kettősön.
327. az Embernek bőre; Sima avagy Borzas. a

- Feje; Kopálzavagy Hajas. a' Hajak; Fodorok avagy Verhenyök, avagy öfzök.
328. az *Ártizulattya*; Isméretes avagy Isméretlen: Vidám avagy Kelergő az Örvendetes szomorú dolgok miatt.
329. az *Abrázattya*; Nyájas avagy Mord. Vidám avagy Komor. a' Homloka; Sima avagy Rántzos.
330. a' Szeme: Látó avagy Vak, avagy Egy szemű: Csipás avagy Rantsal (Sandal).
331. a' Füle: Halló avagy Siket. az *Orra*: Egyes avagy Horgas.
332. a' Haja; Kartusú avagy Potrohos. a' Gyomra; Igen kívánó avagy Lankat. Meg-elégedő avagy Eh, (Elen).
333. a' Keze; Gyors avagy Reszkető. az *Ember* a' Kezétül; Csonka avagy Sugorodott kezű avagy Balog.
334. a' Lába: Törpe szárú avagy Kitekeredett a' Lába ikrajá; Húfos avagy Vékony. az *Ember* a' Lábátul: Sánta avagy Fitzamodott (Kimenyült) lábu.
335. a' Szó: Hangos avagy Rekedező. az *Ember* a' Szavátul; Hangos szavu avagy Néma; Rebegő avagy Selyp.
336. a' Szag az *Orr lyukakban*: Kedves avagy Ifzonyu.
337. az *Iz* a' Szájban: Edes avagy Keserű: Savanyú avagy Igenerős: Keserű avagy Poshat, Sós avagy Sótalan.
338. a' Szín a' Szemekben: Fejér avagy Fekete, és Szürke: Sárga avagy Kék: Vörös avagy Zöld.
339. az *Embernek elméje*: Eles avagy Tompa. az *Ember elméjétül*: Goromba avagy Könnycsánuló: Tudatlan avagy Túdós: Bolond avagy Bölts: Ravasz avagy Elzelen.
340. az *Embernek vágyakodása*: Bátoros avagy Szorgalmatos: Félénk avagy Mércéz. Alázatos avagy Kevély.
341. a' *Ütlekedés*: Bizonyos avagy Kétséges. Igaz avagy Hamis. a' *Tanítás*; Titkos avagy Nyilvános. a' *Reménség*; Alhatatos avagy Héjában való (Alhatatlan).
342. az *Akarat*; Szabados. (Ön-könnyen való) avagy Kérelen, Alhatatos avagy Kérelkedő. az *Akaró*; Szabad avagy Nem-szabad.
343. az *Indulat*: Lassu avagy Feletteb való: az *Ember az indulattjátul*: Jótévő avagy Gonolztévő, Könyörülő (Irgalmas) avagy Kegyetlen.
344. az *Erkölsök*: Jámborok avagy Veizettek; Emberségek avagy Fajtanok: Tiszták avagy Orsmányok.
345. az *Ember erköltséitől*; Szelid avagy Vad: Engedelmes avagy Vakmerő: Szűz avagy Bujja: Szent avagy Ferrelmes, Jó avagy Semmi-re kellő.
346. a' *Beszéd*: Magános avagy Mással való, Tisztefléges avagy Undok: Tréfás avagy Valóságos.

347. az Ember beszédében: Kedves szavú avagy Akadozó: Nyájas beszédű avagy Főtsöggő (Maga gondolatlan).
348. az Ember erejében: Erős avagy Erőtelek; Vastag avagy Laukadt.
349. a' Munka: Könyű avagy Nehéz: a' Munkás; sérely avagy Tunya: Gyors avagy Lafta.
350. a' Dolog: Kész avagy nem Kész; Elvégeztetett avagy Nem végeztetett. Jeles avagy Közöséges.
351. az Út: Darabos avagy Sikamló: Bátorságos avagy Veszedelmes: Kies avagy Kietlen.
352. a' Posta: Gyors avagy Rest, avagy az út meg-fáradt; a' Utész, Epp avagy Sebhet.
353. az Oskolai Deák: Szorgalmas avagy Helyes: Méltó (jutalomra) avagy Méltatlan.
354. az Ember az embernél: Kedves avagy Gyűlölféges.
355. a' Szólga az Urának: Hűséges avagy Hűségtelen: az Ur isméltan; Kegyelmes avagy Kegyetlen; Engedelmes avagy Haragos: Szelíd avagy Szörnyű.
356. a' Gazda: Emberséges avagy Komor: a' Vendég; Kedves avagy Kellelten; Magát kedveltető avagy unalmat szerző.
357. a' Vendégség: Böv avagy Kitsiny: az Etkek; Nyerekek avagy Főttek; Vízben főttek avagy sülték: Pergeltek avagy Rántottak. a' Vendég: Jozan avagy Részeg.
358. a' Ruha: Böv avagy Szük: Ekcs avagy Ekcelen.
359. a' Kalmár: Elzes avagy Elztelen: az Arró: El-adó, Oltó avagy Draga. az Arra: Igaz avagy Hamis.
360. a' Pénz: Kevés avagy Felettébb való: Tulajdona avagy Másé, avagy Közöséges.
361. a' Tulajdon: Enyim avagy Tiéd, avagy Övé. Miénk, Tiétek, Övék.
362. a' Gazdag: Fősvény, Szükön költő, Magának való; avagy Ellenben, Mértékletes, Adakozó, Tétközlő.
363. az Al-pörös: Bűnös avagy Bűntelen: a' Bíró: Igaz avagy Hamis: Itgalmas avagy Itgalmatlan.
364. a' Nemzettség; Ekcs avagy Paraszt: Híres neves avagy Alá való.
365. Ki-meneteli a' dolognak: Szerentsés avagy Szerentsétlen: a' Ki-menetelitől az Ember; Boldog avagy Nyavalyás: Idvezült avagy Elveszett (Kárhozott).
366. Es így a' többek, hamik hátra vannak.

IV.

A' Dolgoknak Emlekezeti.

367. KI vagyon ott? AZ a' ki látz. MIT hoz? AZT, A MIT látz. EN MAGAM mondom: TE halgassad: Ő-is. noha EZ és AMAZ nem akarja: az EN Könyvem ENYIM. TE nálad a' TIED. Ő nála az ÖVE. MI nálunk a' MIENK; TI nálatok a' TIETEK.

V.

A' Dolgoknak Mozgások.

368. Minden Dolog valami LEHET; valami TSELEKEDHETIK. SZENVEDHET.
369. Es hogy LEGYEN; kell meg. lenni, és Menni; hanem akar el-Veszni.
370. Midőn TSELEKESZIK; szokta (azt) elkezdeni meg. Mivelni, el-Végezni. Es innen valamit Mozditani és Változtatni: és el-változtatván meg. Bontani, és el-Rontani, avagy meg-Jobbítani.
371. Midőn SZENVED; el-Fogyhat, el-Erőszelhet; Omolhat; és ismét, Ujulhat. Mellyek mindhogy tudgy Nevezni, halgafs rá, meg-mondom.
372. az ISTENNEK tselekedeti; Teremtani Táplálni, Boldogítani; az Annyalé: Jeleni, Enyészni, Segíteni: az ördögé; Csábítani (el-álcálni) Csalni és el-Veszteni.
373. az Egnék kell (NB. tudni illik tselekedni igy mind a' Kővetkezendőkben) Forogni: Világosságnak: Világoskodni: a' Napnak Tündökleni, a' Holdnak; Fénelni: a' Csillagoknak; Ragyogni minden Egi tündöklő állatoknak; fel. Kelni és el-Enyészni.
374. a' Tűznek kell; Szökdőfni, Egni, Lobogni. Innét valamit; Sütni Egetni. a' Tűzes állatoknak pedig kell; Tűzeskedni és Fényeskedni.
375. a' Fölbőnek kell; Esőzni, Havazni, Jég esőzni: Ismét: Csillámlani, Dörgeni, Menykövetni.
376. a' levegő Egnék kell; Olvadni és Retzketni: Melegedni avagy Hidegedni, avagy Lágymelegnék lenni.
377. a' Szellőnek kell; Lengedezni: a' Szélnek, Fújni. a' Gőznek (Párának) Gőzölgenni, (Párálni).
378. a' Víznek kell; Nedveskedni és Szivárgani: midőn pedig meg fagy; Keménykedni: midőn felettéb melegedik; Forrni és Buzogni.
379. a' Főnek kell; Ki-buzgani avagy erővel: is fel Szökni. a' Folyamatnak; folyói és Csergedezni: a' Csöpnek; Csöpögni. a' Buboréknak; Dagadni és Romlani: a' Tajteknak; Tajtékozni. a' Tengernek; fel-buzdulni és Zúgni.
380. a' Földnek kell; Száradni, a' Kőnek; Bekönni: az Eriz nemnek; Olvadni és visszontag egyben-Allani.
381. a' Hegynek kell; Ki-retzeni: a' Völgynek; Ereszkedni (Süllyedni). a' Mezőnek; ki-Terjedni. a' Veremnek; a' Föld alatt lenni.
382. a' Földbői ki-nőtt zöldellő állatnak avagy Plámiának kell; Elni és Nőni: Zöldelleni avagy Fonnyadni: fel-felé; Huzalkodni (Emelkedni) alá-felé; Hanyatlani.
383. a' Virágnak kell; Ki-nyitni és Szagoskodni: az, az: Illatozni avagy Bűdösködni: a' Gyümölsőknek; Erdgelni. Egyéb dolgoknak; Penyifefedni, Senyvedni &c.
384. a' Lelkes állatnak kell; Születni avagy meg-Halni: Szopni avagy Enni: Kővéredni avagy

Öszövéredni: Egésszegeskedni *avagy* Bereteg-
kedni: Mozgani *avagy* Nyugodni: Erezni *a-*
vagy Ajulni.

385. *Mozgani*; Röpülni *avagy* Úszni: Csúszni
avagy mászni; Lépnii *avagy* Ugrani: Menni *a-*
vagy Futni; Járnii *avagy* Heverni.

386. *a' Fene vadnak kell*; Dühösködni és Kegyet-
lenkedni: *a' Madárnak*; Orrával vágni. *a*
Tyuknak; Vakargatni.

387. Erezni; Látni, Hallani, Szagolni, Kóstolni,
Tapasztalni.

388. *a' Lofszokott*; Nyeríteni: *a' Szamár*; Sza-
már módra Ordítani. *az Orofzlán*; Orofz-
lán módra Ordítani. *az ökör*; Bögni: *a' Döf-*
nó; Röhhögni: *a' Farkas*; Ordítani: *az Eb*;
Ugatni *avagy* Agyarkodni: *a' Jub*; Bégetni.
a' Roka; Nyikogni: *a' Nyúl*; Mokogni: *a'*
Kigyó; Süvöltteni &c.

Embernek Tselekedeti elsőben

Testének tagjai által.

389. *az Ember szokott fejével*; Inteni: *Hajával*
Özülni; *avagy* Kopaszulni.

390. Szemeivel; Nézni *avagy* Látni, *avagy* Pil-
logni. *Es midőn néz*; Szemlélni. *Füleivel*;
Hallgatni.

391. Nyelvével; Kóstolni, Nyalántani, Nyalni.
Szájával; Csokolni. Aftani, Tátogni: *Fogai-*
val; Rágni, Harapni, (marni) Enni.

392. *a' Torkával*; Nyelni: *a' Gyomrával*; E-
mészteni: *az alfelével*; Ganaszlani. *a' Hojag-*
gai; Huddozni. 393.

393. *Kezével*; Meg-fogni, Kapni, Ragadni. *ofz-*
tán Tartani, avagy el-Botsácani: Nyújtani *a-*
vagy Vízszáragadni.

394. *az Ujaiival*; Nyomni *avagy* Szorítani: Váj-
ni (Szedni) *avagy* Tépnii, *avagy* Fatsarni, (Te-
kerni) *Körmeivel*; Vájogatni, Vakarni, Nyir-
ni. Csipkedni (Tépnii) Szaggatni; Darabolni.

395. *Egy markával*; Törölgetni, Tapogatni, Va-
kargatni. *mind a' két markával*; Morfolni,
Aprora törni: öklével, Verni; *Araszszával*,
Mérni.

396. *Lábaiival*; Járnii (Ballagni) Sétálni, Tapod-
ni: fel-Hágni, Zörgeni. Botlani.

397. *Egész testével*; Allani, űlni, Fekünni: Tán-
torgani, Düléngezni, Támaszkodni: Eldegel-
ni, Élni, fel-kelni.

398. *Félelmében*: Rettegni és Dobogni. *örömé-*
ben: Vigadni és Tombolni: *Mozgásban*: Si-
etni, és Hamarkodni (Gyorsalkodni); *avagy*
viszontag; Múlatni, Kélni, Múlatozni. *Szél-*
lyel: Csavargani, el-Szélledni.

Embernek lelke által való Tse- lekedeti.

399. *az Ember lelkének kell*; Erejében lenni. *a'*
vagy Lankadni: Vigyázni *avagy* Alunni: Al-
modozni *avagy* fel-Serkenni: reá-Szokni *a-*
vagy rola-el-Szokni.

400. *az Elmének kell*; Tudakozni, Gondolkodni,
Elmélni: Ertetni *avagy* Vélekedni: Hinni,
avagy Kétkedni: Ismérni *avagy* nem Tudni:
Tudni

- Tudoi *avagy* Alicáni, és Csudálni.
401. az *Akaratnak* kell; Választani: Akarni, nem Akarni: Kivánni *avagy* Utálni: Tettzeni *avagy* nem Tettzeni.
402. az *Emlékezetnek* kell; Emlékezni *avagy* el-Felekezni, és *viszontagrá.* Emlékezni.
403. a' *Tebetségnek* kell; Tehetni, Birni, Szorgalmatoskodni és lgyekezni: Igérni *avagy* meg-Tiltani: Tselekedni *avagy* el Hadni: Venni és Költeni, *avagy* el-Hagyoi.
404. az *Indulatoknak* kell; Szeretni, *avagy* Gyűlölni: Kedvezni *avagy* Irégykedni *avagy* Tetterni: Kivánni *avagy* Utálni: Bizni *avagy* nem Bizni: Reménleni *avagy* nem Reménleni (Kétségben esni). Mérézleni *avagy* Félni *avagy* Ijedni: Örvendeni (Vigadni) *avagy* Szomorúkodni: Ötölai *avagy* Kesergeni (Bankodni) &c.
405. a' *Lelki isméretnek* kell a' tselekedeteket: Igazgatni, *avagy* Vétkezni, (Szokott) és annak utánna; meg-Bánni, meg-Térni.
406. a' *Nyelvnek* kell; Szólai *avagy* Halgatni: Beszélleni *mondom* *avagy* Vesztlegleni; Kiáltani *avagy* Suttogni.
407. a' *Szóllónak* kell; Köszönteni *avagy* meg-Köszönni. Kérdeni *avagy* Felelni: meg-Mondani (Allatni) *avagy* Tagadni. Beszélleni (dolgot) *avagy* Hazudni: Könyörgeni *avagy* Parancsolni: Hagyoi *avagy* Tiltani, *avagy* Javaltani: Isteni *avagy* Hízkelteni: Ditsirni *avagy* Gyúlni: meg-Feddeni *avagy* Hazudni. Csátsogni; Dadogni: és így a' dolgok meg-Háborítani *avagy* le-Csendelíteni.

408. az *Elmének indulattját magunk viselésé által szoktuk*; Jelenteni: az az, Nevetni, Sirni: Katzagni, Ríni: Vigadozni, Kesergeni Ördömben Tapfolni, Jaj (zóval) sirni, és Könyvezni: Ingerkedni *avagy* Könyörgeni.

Embernek eszközök által meg-külömböztetett Tselekedeti.

409. *Mindentül lehet valamit valamivel eszközrel:* mint Késsel Mettzeni: frissével Vágni. Szabályával: Csapni; hegyes törrel Szúrni; Bottal (fustéllyal:) Verni: plágával Sújtani: ékkel Hasítani: úréssel Törni: erővel Rontatni: Köztéllel Kötteni *avagy* Oldani: esztergárral, Esztergározni. horoggal hozzá-Vonni.
410. *Ruházattal*; Ruházni *avagy* Meziteleteni: földéllel Földözni *avagy* fel-Földözni: bé-Takarai *avagy* ki-Takarai.
411. *Üzszel*: Meríteni, *avagy* Mártani, *avagy* meg-Önteni: Kövekkkel; Kövezni, földben temetni.
412. *Trombitával*; Trombitálni: Csengetyűvel, Csengetni. Haranggal Harangozni.

Embernek a' Tselekedendő dolgok által meg-külömböztetett Tselekedeti.

413. *Akarki valamit meg-Probálhat, és meg-Tselekedhetik*: Tudni-illik;
414. *Sok dolgokat*: Számlálni, Öszve-kötteni, Elgyiteni: Öszve-Foglalni *avagy* egymástul el-
- 62 Válasz.

- Választani; el-Hinteni (el-Széleszteni) a-
vagy öszve-Szedni; öszve-Rakni avagy el-Osz-
latni.
415. a' Nagy dolgokat; Mérszkelni, Öregbiteni;
Kisszabitni. a' Ritkakat meg-Tönni: a' Hofz-
szakít Rázni avagy meg-Részketteni (Rendi-
teni) a' nehezket Ethlgetni avagy Fontolni.
416. a' Jó dolgokat; Kivánni és el-Nyerni; Ke-
resni és meg-Találni: Valakinél lenni, és véle
Bünni és (azokkal) Kedvére élni: gyakran pe-
nig (azokkal) el-Veszteni, és azok-nélkül-
leanni
417. a' Gonoszoktól: Félni, el-Kerülni, (azokat)
el-Távoztatni: a' Titkos dolgokat el-Titkolni
avagy meg-jelenteni és újjal Mutatni; a' Köt-
séges dolgokat meg bizonyítani avagy meg-Czá-
folni (Hamisítani).
418. Valami meg-tisztultat; meg-Ündokítani,
meg-Förtöztetni: a' Tisztát meg Motskolni.
a' Motskokat penig ismét el-Törölni: az Ots-
mánságot el-Tisztítani: a' Szemetet seprűvel
el-Söpröni.
419. Vizes edénnyel: Meríteni: az edényből Töl-
teni. az edényben bé-Dugni. a' folyó vízben
meg-Allatni.
420. az Értz nemeket; ki Alni, meg-Olvasztani.
421. az Épületet; Fundálni, Rakni, Támasztani,
Bröslíteni: le-Rontani avagy fel-Epíteni. Is-
mét szöveget pörölyvel bé-ütni: Karót sulyokkal
le-Verni.
422. az Ajtót; meg-Nyitni avagy bé-Zárni: bé-

Szegez

Szegezni avagy Zárni fel-Nyitni.

423. a' Kezeket; meg-mosni, hogy Tiszták legye-
nek. az Orr lyukakat ki-fújni hogy ne Csö-
pögjenek.
324. a' Rubázatot: fel Öltözni és le-Verközöni:
magát Palástal avagy felső ruhával: Környül
Ruhazni; Kővel: Környül ködni.
425. az Erket: Ehezni, Enni, mohonenni (Fal-
dokni) Nyalakodni. az Italt Szomjuhozni, In-
nya, Iddogolni Hörpölni: és innét Böjtölni a-
vagy Tobzodni avagy Vendégeskedni, Fölöf-
tökömözni, Ebédlelni, Vatsoralni,
426. a' Gyertyát: meg-Gyújtani, Hamvát el ven-
ni, el Oltani: a' Házban Füstölögni.
427. a' Lelkes állatokat; Szelidíteni, Hízlatni, Tö-
rölgetni &c.
428. az Embert: Bötsülni (Tisztelni) avagy
meg-Urálni, meg-Sértetni azt és néki Artani,
avagy Használni. Tanácsot adni néki vagy ö-
zet el-Arúlni: Boszfoztani avagy Engelcel-
ni.
429. a' Vigyázót el-Alutni; az alvót fel-Kölce-
ni; a' Munkálkodót; meg-Segíteni. a' Ke-
sereddőt, Vigasztalni: az együgyűt: (szóval)
Fogdosni, (Zaklatni) &c.
430. Másfél valamit; Kérdeni és Kérni: Kiván-
ni és Kölsön kérni, s' meg-Nyerni.
431. Másnak valamit: Igérni és meg-Telley-
fiteni: Fogadni avagy meg-Máfolni: Adui
avagy Venni: néki Ajárolni avagy töle el-
Venni,

63

432

432. az *Ellenkezőnek*: Engedni *avagy* ellené-
Allani: véle érdeme szerint bánni, és rajta.
Boszfűz állani: Haragudni rá, *avagy* véle
meg-Békélleni: Aldani *avagy* Atkozni.
433. az *Ellenséget*; Várni, utánna Várakozni, a-
vagy el. Futni előtte: *avagy* azt el ijeszteni,
el üzni *avagy* el. Kergetni: meg-ütközni vé-
le, és azt meg. Nyomorítani, meg-Gyözni és
meg-Köszöni. a' Foglyot Mutogatni, Őrizni és
el Borsátani.
434. a' Hóltat; Gyászolni, és el-Temetni: és az
alamisnát Oltogatni.

*Embernek Környül-álló dolgokkal
meg különböztetett Tsele-*
kedeti.

435. Akar-kirül is lehet valamit magához, Von-
ni magátul el Mozditani; *avagy* erővel Ta-
szítani; előtte Hajítani, üzni, Hengergetni:
Hátamegett Hurczolni (Rángatni). magával
Vezetni.
436. Magán; Vinni, Hordozni, el-menni: fel-
felé fel-Vinni, *avagy* fel-Hajigálni: alá-felé
le-Tenni *avagy* el-Vetni: meg-Allatni *avagy*
le. Teríteni (Dőjtteni).
437. Oldalára valamit Hajítani *avagy* Tekeríteni,
boszfűzére Nyújtani: szélességre Terjesztteni,
más részre Fordítani: egymáshoz Foglalni,
csatolni) és Kötni.
438. Valaholott Helyheztetni: Szoros helyre Szor-
ritani;

ritani: a' szorosságból Tágitani: elébb Izgat-
ni. Középaránt által Hatni (menni rajta).

439. a' Házban bé-Menni: a' házban Lakni:
a' házból ki-Költözni: valahová Menni a-
vagy mást Küldeni: a' Kivül valókközött Buj-
dosni. Lovon Nyargalni (Lovagolni) széké-
ren Menni.

*Az Embernek külömb Allapotok-
kal meg-külömböztetett Tse-*
lekedeti.

440. Minden embereknek kell valamire; Gon-
dot viselni, tisztiben el-jarni, Munkálódni. Fá-
radni: néha mind-az-által dologtul meg-
Szűnni, Hivalkodni, Dologtul üressédni. Jád-
zani, Tréfálodni szabad.
441. a' Mester embernek kell, Dolgozni, az az, a'
Materiát (a' miből valami létszen) el Készíteni,
Formálni, Erőssíteni, Tisztítani, Ekesíteni.
442. a' Kovácsnak kell; Verni, Reszelni, Ekesí-
teni: az Atsna; Bárdolni, Gyalulni.
443. a' Képirónak: Képet írni (Festeni) a' Met-
tzőnek Mettzeni. a' Takácsnak Szőni. a' Sza-
bónak Varrani. a' Vargának Bőrt varrani a-
vagy Fejtteni a' Fonónak Gerebenleni és Fon-
ni: a' Borbélynak az üllőket Beretválni *avagy*
Fűsülni.
444. a' Kertésznek kell; Kertelni, Vetni, Plántál-
ni, Öntözni, Gyomlálni, Mettzeni: Haját
Hántani; Gyümölsét le-Szaggatni,
445. a' Parasztembernek kell; Ganéjozni, Szán-

- tani, Verni, Bronálni, Aratni, Csépelni. a' Molnárnak Őrleni. a' Sütőnek Sütni, Dagsztani.
446. a' Páztornak kell; Legeltetni és Fejni. a' Mészárosnak; Őlni és Húrkát Őlteni. a' Halásznak Haláztani. a' Madarásznak Magához Hitegetni és meg-Etetni. a' Vadásznak, Nyomozni, Vadászni, fel űzni, belül ki-venni.
447. a' Sáfarnak kell: el-Tenni és el-Adni. a' Szakácsnak; Asztalni, Szűrtani, (az ő mestersege szerint) el-Készíteni: az az, Főzni avagy Sütöni; Rántani avagy Piritani: Sózni és lizit meg-adni, (fű-szerkezésmozni).
448. a' Kalmárnak kell; Kalmárkodni: az az, Venni és Adni. Arron tartani és reá Bősűlni avagy el-Cserélni: a' Vévőnek, árrát Igérni, Tartozni, Fizetni. a' Kuldu Sokot, Szűkölködni és Koldulni: a' Hazugnak, valamit Költeni.
449. a' Kotsisnak kell a' keréket; meg-Kenni: a' Lovokat be-Fogni és Hajtani. a' Terbet fel-Tenni és Vontatni.
450. a' Hajosnak kell; Hajokázni és hajót Igazgatni. az Utonjárónak Meenni. néha Gázolni. az Uti társnak el-Ől-menni, avagy Kővetni. a' Vendégnek kell; Jöni, meg-Maradni, el-Menni.
451. a' Meg-elégedetnek kell: Bőfőgni, Csuklani, Pírűszzenteni: Kákogni, Pökni, Horutani: Hortyogni, Poszogni, Fingani, Okádni.
452. a' Beteg szokott; Betegeskedni: az az, Reszketni (Izonyodni) Vízketni; Fájdalmf-
- nak lenni (Fájlaloi;) Lankadni, Sárgulni, Dagadni; Szorongattatni, Izzadni, Sohajtani, (Nyögni) Fohászkodni, Panaszzkodni, s' néha Elzeleszködni, Dühösöködni.
453. az Orvosnak kell; a' Beteg gondgyát fel-venni, Orvosolni, Gyógyítani a' Patikáriusnak az Orvofságot tsinálni; Flastromot kenni, a' Sebgyógyító Borbélynak; Köppölyözni.
454. a' Leány nézőnek kell; Leány nézni, (Kedveleni). a' Leánynak Férhez menni. a' Szüléknek Nemzeni. az Anyának Szülni. a' Dajkának Meleggetni, Taplálni, Dajkálódni, Csokolni, fel-Nevelni Kedvezni.
455. a' Tanítónak kell; Tanítani, Emlékeztetni, Inteni: Gyakorlani, Feddeni, Sanyargatni.
456. a' Tanítványnak kell; Tanulni, Engedni, Figyelmezni: a' Mestert Követni: a' Tanuló társaival Verétkedni: Ismét Irni, Olvasni, el-Mondani, el-Ő-kérni. a' Vékis irásokat el-Törteni: és így Öregbűlni a' tudományban avagy Verettetni.
457. a' Cántornak kell; Enckelni. a' Pradikátor-nak Pradikálni. a' Hirdetőnek ki-Hirdetni, ki-Mondani. az áldozó Papnak; Aldozni, engesztelve Aldozni.
458. a' Magisztratusnak kell: Parantsolni; és Törvényeket adni. a' Hatalom alatt lévőnek kell; Engedni, és a' Törvényeket bősűlni, nem Zúgolodni avagy Morgolódni.
459. az Úrnak kell; Uralkodni: a' Szólgának, Szólgálni, és a' Bért érdemlenni. a' Királynak

Országolni, Kövötteket Követségben küldé-
ni: a' Szomszédokkal Békességet tüzerezni;
az ellenséget meg-Szelidíteni. Soldos Olz-
tagatni.

460. a' Utóznak kell; magát el-készíteni, Kém-
leni, Hartzolni. a' Bajnaknak, Vini. a'
Nyilásnak; Arányozni, és Lőni: meg-ta-
lálni (a' czélt) avagy Hibázni: a' Lopó szo-
kott Lopni. a' Tulvas (Embert) Ölni.

461. a' Fel pörösnac szabad az Al-pörööst; Híni,
Citálni, Vádolni: az Al-pörösnac szük-
ségelős-Allani, és a' Véiket meg-Vallani a-
vagy Tagadni: a' Tanúknac szabad; Es-
küdni és Bizonyítani; a' Prokurornak kell
azt a' Kinek ügyét fel-vállalta: Örizni, Men-
tegni, Oltalmazni.

462. a' Biró ne unnyon, avagy restfullyen, avagy
Szégyenlyen: Itélni: az az, az ártatlant,
meg-Igazítani, és neki Kedvezni: a' Bűnést,
Káchozatni, és meg-Büntetni: a' Tanács-
béli szokások, egyenlős-képpen Voxolni,
avagy Voxal különbözni.

463. a' Hobérnak kell: Csigázni, avagy Kinzani:
fejét Venni, avagy Fojtani, avagy fel-Akasz-
tani: a' Lopónak Függeni,

464. a' Halálnak kell mindeneket meg-Ölni és el-
Törteni: a' Hólinak, meg-Kékülni, Seny-
vedni, Büszködni.

465. Minden emberekhez illik; Bőltselfedni,
a' Jövendőkről Gondot vitelni, az Istent
Élni,

Élni Segítségre híni, neki Vallást tenni, és
fogadást Fogadni.

466. Elég. Minden meg, vagyon, a' mint Vé-
lem és Itélem. a' mellyeket ha től elmédben
tartani akarsz, Bőltselfektartatol: ha nem
akarsz, Távozzál-el.

V I.

Tselekedeteknek és Szenvedéseknek

Módogyok.

467. El-Jötté? Azt kérdem ha el-jötté? Val-
lyon el-Jötté? Vajha el-jöné? Örö-
meft el-jő. Talám, Sőt inkább, Bizonyá-
ra. Nemjő, Alig, Semmi-képpen nem.

468. Hol vagyon? Itt, Ott, amott; Kinn, Benn,
Alá, Fel; Mindenütt, Sohol sem. &c.
Honnét Jőszsz? Innen, Onnén, Amon-
nan, &c. Hová mégy? Ide, Oda, I-
mide: Ki, Bé, &c. Merre? Etre,
Arra, Amarra.

469. Mikor térsz visszra? Most, Akkor, So-
ha sem: Majd, Mindgyárt, Holnap: Ha-
mar, Hirtelen, Lassan: Véletlenül, Gyor-
san, Későn, Imamár, Ma, Mindenkor: Most
Tegnap, Minap: Régen, Hajdan, Vége-
zetre, &c.

470. Meddig maradtz? Sokáig, mind Addig,
Mig, Eddig, még Eddig, &c.

471. Miképpen? Hogy-hogy? Jól, Rosszúl &c.

Igy.

- Igy, Ugy, A' mint; Ugy mint, Mintha,
Mint, beteg Módgyára.
472. Mennyire? Melly igen? Tellyesteggel. Bö-
vön, Igen, Többé, Kevesbé. Eléggé, Fe-
lette igen; Kevesé, Inkább, Szintén,
Tsaknem, Tsak, Akartsak.
473. Hányszor jószsz-el? Egyszer, Kétszer, Há-
romszor, Négyezer, Ötszö, &c. Gya-
kraso, Ritkán, Néha, Ismét, &c.
474. Mitsoda rendel? Edgyütt, Ösze foglal-
va, Külön; Elsőben, Másodsor, Osz-
tán &c.
475. Miért? Ezért, Ok-nélkül, Hejában, Ön-ké-
nyen &c.

VII.

*A' Dolgok és a' Tselekedetek
Környül-állás.*

476. Minden dolgok avagy mozognak, avagy
nyugosznak: A' mi mozdul, mozdit-
tatik valami-tül, Valami Nélkül, Vala-
mi-re.
477. Avagy, Valami-ből, Valami Altal, Vala-
mi-ben.
478. Avagy valami Felől, valami-hez, vala-
mig.

479. Es

479. Es valami Mellett, Valamin-Tul, Valami
Altal.
480. A' mi penig nyugszik, nyugszik e' föl, (a-
vagy Innét) a' Határon, avagy a' Ha-
tár-ban, avagy a' Határon-Tul: avagy
a' Határ-Tájan.
481. Még penig, an-nál, avagy közel hozzá,
avagy Távolj-tőle.
482. Mozognak penig és nyugosznak egyszer-
s' mind Valaki Végett: avagy Valamiert,
avagy valaki Ellen,
483. Valami Előtt, avagy Valami Után, avagy
azok Között.
484. Valamin-Belől, avagy Valamin-Kivül: a'
Mellett, avagy a' Körül.
485. Más-fal: avagy a' Nélkül, ő tőle Titkon;
avagy Előtt: mindének Tudtára.
486. A' mit a' Pintzében rejtettel, meg-találod
a' Pintzében, A' mi az asztal Alá esett,
az asztal Alatt hever. A' melly madár
a' fa fölibe repült, a' fán ül.

VIII.

*A' Dolgoknak és Tselekedeteknek
edgyezése.*

487. A' Dolgoknak külömb-külob. féle edgye-

zést

szélső mondának: ki: én és te, s'ő, em-
berek v: gyunk: mások. Is.

488. Avagy te tselekedged ezt Avagy én. Akar
te Akar én. Sem én Sem te.
489. Te inkább Hogy sem én. Nem én Hanem te.
En el megyek: te Penig maradgy meg.
ő akarja De én nem akarom.
490. Noha én el fogok menni, Mind-azon által
jövelte is. En el-megyek Ugyan, De
te is.
491. Jövel Ha akarsz: Hanem ha nehézséged-
re vagyon, jövel Hogy lássad.
492. El-jövek azért, Hogy látni kévánom; Tud-
ni-illik azt az en barátomat,
493. Mivel szerelmes barátom: Mert szerelmes
barátom.
494. El-megyek Tehát, Oltán Viszsa-for-
dúlok.

I X.

A' Dolgoknak és a' Szóknak
meg-Rövidítése.

495. Hallod-e? Hallom, Ihon vagyok! Imitt
vannak e' Világi első Dolgok, és a' Ki-
váltképpen való Szók az egész Nyelv-
ben.

496. Ugyé: Hajja! Jól vagyok! Örülök rajta.
Nosza mennjünk elébb. Ah, Jaj a' hi-
valkodóknak, Oh, Eha.

X.

A' Dolgoknak és a' Szóknak
Szokása.

497. Minden dolgok meg sokasítják magokat
nagy bőséggel, a' miképpen a' Szók is.
Mert a' Tudós Tanító tanít más tanul-
hatókat a' tudományra, bizonyos tanusá-
gokkal A' Tanítványtanullya a' tanulni
való dolgokat fenyegek alatt.
498. Emes a' jó dolgot edgyütt Tanította; a' go-
nosztól el-Tanította, és mindenkor többet
Tanít hozzá, míg szintén meg-Tan-
ította és által-Tanította. Ez a' jót ed-
gyütt-Tanullya, a' gonoszt, le-Tanullys,
és mindenkor többet Tanul-hozzá, míg
minden szükséges dolgokat meg-Tanul
és által-Tanul.
499. A' Jó-révő jól téfzen sokakkal: a' Gonosz-
révő gonoszúl, a' Polztó tsinaló, tsi-
nálposztókat, a' Fegyver-hordozó hor-
doz fegyvert, &c.

500. A' Mellyeket tanulni fogsz a' NYEL-
VEKNEK AJTÁJÁBAN: a'
melly tenéked immár meg-fog nyilni,
csak hogy ezekkel való élelt jól meg-
tanullyad, a' Következendő Gramma-
tikának és szókat magyarázó Könyvnek
segítségével.

V E G E.

In V E.